

Bavčar proti Slovinsku, rozsudek ze dne 7. 9. 2023 - K vyjádřením představitelů státu porušujícím princip presumpce nevinny, a tím čl. 6 odst. 2 Úmluvy, a ke změnám soudní interpretace zákonného ustanovení z pohledu čl. 7 Úmluvy

Stěžovatel: Bavčar

Žalovaný stát: Slovinsko

Číslo stížnosti: 17053/20

Datum: 07.09.2023

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 2
čl. 7

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: kriminalizace a stíhání zakázaného jednání, nezávislý soud, nullum crimen sine lege, právní jistota, presumpce nevinny, výklad právních předpisů

Český právní řád: čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
čl. 39 Listiny základních práv a svobod
čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 12 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
§ 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Významnost: 2

**VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRAVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č.
3/2024**

Bavčar proti Slovinsku, rozsudek ze dne 7. 9. 2023

Autorský komentář

V předkládaném rozsudku se Soud zabýval dvěma okruhy námitek stěžovatele, který byl vnitrostátními soudy odsouzen pro praní špinavých peněz. Posuzoval jednak to, zda je důvodná jeho námitka o porušení principu presumpce nevinny, a tím čl. 6 odst. 1 a čl. 6 odst. 2 Úmluvy, z důvodu veřejného prohlášení ministra spravedlnosti učiněného ohledně způsobu vedení trestního řízení vůči němu v době předcházející rozhodování odvolacího soudu, a dále, jestli došlo k porušení principu zákonnosti, a tím čl. 7 Úmluvy, v souvislosti se změnou výkladu ustanovení trestního zákona soudy

v době následující po spáchání činu a předcházející vynesení odsuzujícího rozsudku.

Vyhodnocením obsahu zmíněného prohlášení v kontextu jeho načasování a možného vlivu (mohlo být považováno za výstrahu a příkaz k potvrzení stěžovatelova odsouzení odvolacím soudem) dospěl Soud (šesti hlasy vůči jednomu) k závěru o porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Za tohoto stavu neshledal potřebným věc posoudit z hlediska čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Způsobem rozhodnutí Soud v této části navázal na svou dosavadní judikaturu, v níž vyložil, že vyjádření činěná vrcholnými představiteli státu musejí být zdrženlivá a ctící zásadu presumpce nevin. Jako odklon od dosavadní judikatury Soudu z důvodu výsledného přístupu, podle něhož k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy postačuje podezření, že prohlášení veřejného funkcionáře ovlivnilo presumpci nevin, vyhodnotila vydaný rozsudek soudkyně Sancin. Podle ní v posuzované věci k porušení presumpce nevin nedošlo, neboť takový závěr by podle ní musel být podložen zjištěním o podjatosti vnitrostátního soudu, k čemuž nedošlo. Podle soudce Paczolaye k porušení presumpce nevin dochází tehdy, pokud 1) soudní rozhodnutí vyjadřuje názor o vině předtím, než byla prokázána zákonným způsobem, 2) předsudečný názor vyplývá z prohlášení soudce, soudu nebo jiného veřejného funkcionáře před rozhodnutím věci, 3) agresivní mediální kampaň ovlivní veřejné mínění, a tím spravedlivost procesu. Ač souhlasil s výrokem o porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy, závěr Soudu, že veřejná prohlášení mohla ovlivnit rozhodování Vyššího soudu, označil za přehnaný a nedostatečně odůvodněný.

Ohledně druhého okruhu výhrad stěžovatele dospěl Soud k jednomyslnému rozhodnutí, že postupem vnitrostátních soudů nedošlo k porušení čl. 7 Úmluvy. V návaznosti na dříve vyslovené závěry ohledně rozumné předvídatelnosti interpretace zákonného ustanovení ve smyslu čl. 7 odst. 1 Úmluvy (Soud bere v úvahu, jestli je předmětný výklad výsledkem rozeznatelného vývoje judikatury, nebo je jeho použití v širších okolnostech i přesto konzistentní s podstatou trestného činu) zjistil, že napadený výklad ve stěžovatelově případě týkající se možnosti spáchání trestného činu, jímž byl uznán vinným, i v eventuálním úmyslu, tyto podmínky splňuje.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel je bývalý politik a hrál významnou roli při formování nezávislosti Slovinska. Po ukončení politické kariéry přešel do soukromého sektoru a byl ředitelem jedné z největších holdingových společností.

V roce 2012 byl stěžovatel obviněn ze zneužití svého postavení a praní špinavých peněz podle čl. 244 a 252 trestního zákoníku. Následně byl prvostupňovým soudem uznán vinným z nelegálního přijetí 21 680 000 EUR na svůj bankovní účet, kterých se následně zbavil. Poté, co bylo stěžovatelovo odsouzení potvrzeno Vyšším soudem, podal stížnost na ochranu zákonnosti k Nejvyššímu soudu.

Těsně poté byla stěžovateli doručena výzva k nástupu trestu odnětí svobody, na niž reagoval žádostí o odklad jeho výkonu ze zdravotních důvodů (závažné a dlouhodobé onemocnění srdce). Zprvu byly jeho žádosti opakovaně zamítny a stěžovatel podal i ústavní stížnost. Po náhlém zhoršení jeho zdravotního stavu, kdy musel podstoupit operaci srdce, mu byl odklad výkonu trestu povolen. Nejvyšší soud v mezidobí rozhodl o stížnosti tak, že zrušil předcházející rozhodnutí a věc vrátil k okresnímu soudu k novému projednání. Žádost obviněného o prodloužení odkladu proto byla odmítnuta, neboť důvod pominul, když byl uložený trest zrušen.

Po několika jednáních v roce 2016 okresní soud stěžovatele zprostil obžaloby ve vztahu ke zneužití postavení a odsoudil ho za praní špinavých peněz. Jednání se měl v letech 2007 a 2008 dopustit 1) v přímém úmyslu, když přijal jmenovanou sumu peněz získaných nelegálním způsobem na bankovní účet a uzavřel několik smluv určených k zakrytí jejich původu a 2) v úmyslu nepřímém

(lhostejnosti), když se peněz následně několika převody zbavil s vědomím, že tím dále zakryje jejich nelegální původ. Okresní soud přitom vycházel z judikatury Nejvyššího soudu týkající se tohoto trestného činu.

Než mu byl odsuzující rozsudek doručen, zveřejnila média video nahrávku, jak stěžovatel hraje basketbal, s titulky naznačujícími, že předstíral nemoc, aby oklamal justici. Ministr spravedlnosti tentýž den v televizním rozhovoru mimo jiné řekl, že pokud bude stěžovatelovo stíhání promlčeno, udělá vše pro to, aby padaly hlavy. Na to předseda okresního soudu reagoval slovy: „pokud chce ministr hlavu, nabízím mu tu svoji“ a dodal, že ministr nemá zasahovat do nezávislosti justice.

Obviněný podal proti odsuzujícímu rozsudku odvolání, v němž argumentoval, že trestný čin praní špinavých peněz nelze spáchat v nepřímém úmyslu a že byla porušena presumpce nevinny mj. v důsledku ministrova prohlášení. Vyšší soud ho zamítl s odkazem na právní doktrínu a judikaturu Nejvyššího soudu z roku 2014. Prohlášení ministra Vyšší soud označil za lehkovážné a zamýšlené pouze k získání politické výhody. Rozhodl proto, že nemohlo ovlivnit výsledek odvolacího řízení. Ve svém následném opravném prostředku k Nejvyššímu soudu stěžovatel mj. uvedl, že soudní výklad trestného činu pro něj nebyl předvídatelný a byl použit retroaktivně, protože byl odsouzen za čin, který nebyl v době spáchání trestný. Nejvyšší soud jeho stížnost zamítl s odkazem na mezinárodní nástroje (mj. Úmluvu Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu) a srovnávací materiály. Následná ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí byla také zamítnuta.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 Odstavce 1 a 2 ÚMLUVY

87. Stěžovatel podle čl. 6 odst. 1, 2 Úmluvy namítl, že jeho právo na nezávislý a nestranný soud a presumpce nevinny byly porušeny prohlášením ministra během probíhajícího trestního řízení, které představovalo nepřijatelný tlak na soudce Vyššího soudu. Článek 6 odst. 1, 2 Úmluvy v relevantní části zní:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána nezávislým a nestranným soudem ..., který rozhodne ... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu...“

Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

A. K přijatelnosti

88. Vláda namítla, že tato část stížnosti musí být prohlášena za nepřijatelnou, neboť je zjevně neopodstatněná. Stěžovatel totiž vytrhnul ministrovo prohlášení ze dne 27. 9. 2016 z kontextu. Nevysvětlil ani, jakými institucionálními mechanismy či opatřeními by mohl ministr zakročit proti soudcům, konkrétně jejich odvoláním z funkce. Zákonný a institucionální rámec ministru poskytoval pouze omezené možnosti, jak ovlivnit práci soudců a soudů. Vnitrostátní soudy se od ministrova prohlášení distancovaly a rozhodly, že jeho prohlášení nemohou předmětné řízení ovlivnit. Ministr také výslovně prohlásil, že obviněného nepovažuje za vinného trestným činem.

89. Stěžovatel projevil nesouhlas s podáním vlády a namítl, že jeho právo na nezávislý a nestranný soud podle čl. 6 odst. 1 a presumpce nevinny podle čl. 6 odst. 2 byla porušena.

90. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy ani nepřijatelná z jiného důvodu. Musí být proto prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

91. Soud má za to, že základem stěžovatelových námitek je tvrzené porušení presumpce nevin. Přezkoumá proto prvně otázku podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

1. Článek 6 odstavec 2 Úmluvy

a) Podání stran

i) Stěžovatel

92. Stěžovatel namítl, že když se vezme v úvahu ministrův tón a odhodlání, pak jeho kontroverzní prohlášení, že udělá vše ve svých silách, aby splnil svoji hrozbu, které učinil dne 27. 9. 2016 v televizním programu s vysokou sledovaností, porušilo presumpci nevin podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Vzhledem k tomu, že se blížil konec promlčecí lhůty, ministrovo prohlášení znamenalo, že odsuzující rozhodnutí soudu by mělo být potvrzeno. Pokud by odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil, promlčecí lhůta by v řízení ve vztahu k němu téměř určitě uplynula, neboť její konec byl 18. 6. 2017.

93. S odkazem na Konstas proti Řecku (rozsudek ze dne 24. 5. 2011, č. 53466/07, body 37. a 43.) stěžovatel namítl, že by měl být posuzován dojem, který zanechají taková kontroverzní prohlášení nejvyšších představitelů výkonné moci. Dotčené prohlášení bylo předsudečné vůči rozhodnutí ve věci. Zcela bez souvislosti přitom bylo, zda měl ministr k dispozici mechanismy, jak ovlivnit práci soudců nebo je odvolat z funkce. I kdyby proto bylo správné stanovisko vlády, že ministr měl malou šanci ovlivnit práci soudců, což není, stále by nebylo přesvědčivé. Ministrova schopnost učinit kroky proti soudcům nemůže být posuzována pouze v rámci jeho formálních pravomocí, ale je třeba ji zvažovat i z pohledu jeho autority. Osoba v jeho postavení měla k dispozici formální i neformální prostředky, jak svoji hrozbu naplnit.

94. Krom toho způsoby, kterými mohl ministr spravedlnosti ovlivnit práci soudců a soudů, nebyly zanedbatelné. Měl podstatné pravomoci ve vztahu k odvolání předsedy soudu (§ 64 zákona o soudech). Dále měl pravomoc navrhnout zahájení kárného řízení, v němž by mohl být soudce zbaven funkce, a pravomoc navrhnout, aby bylo připraveno hodnocení soudní služby ve vztahu k soudci, jenž by mohl být na základě špatného hodnocení odvolán (§ 79a a 79b zákona o soudní službě).

95. Následující veřejné vyjádření předsedy Okresního soudu v Lublani pana Pogačnika potvrdilo, že soudci ministrovo prohlášení pochopili nejen jako nátlak na soudní moc, ale také konkrétně na soudce, jemuž byl případ přidělen. Většina jeho kolegů soudců tak pochopila prohlášení ministra jako vyhlášení sankcí a hledání viníka. Nadto soudce Ústavního soudu, který podal nesouhlasné stanovisko, uvedl, že prohlášení ve skutečnosti nebylo zcela nevinné z hlediska posouzení stěžovatelovy viny.

96. Ve vztahu k podání vlády stran jeho zdravotního stavu (bod 103. níže) stěžovatel trval na tom, že žádal o odklad výkonu trestu, neboť byl ve vážném stavu a ohrožen na životě (viz body 12.-13.). Tvrzení vlády, že nahrávka, na níž hraje basketbal, byla pořízena poté, co „uspěl“ s odložením výkonu trestu na základě lékařské zprávy, je tudíž zjevně zavádějící. Opomněla také zmínit, že byl tajně nahrán více než dva roky po své první žádosti o odklad a více než rok a půl po operaci srdce, tedy v době, kdy se již úspěšně zotavil.

ii) Vláda

97. Vláda namítla, že stěžovatel prohlášení ministra vytrhl z kontextu. Ministr reagoval na zveřejnění nahrávky, na níž stěžovatel tajně hrál basketbal. Nahrávka byla pořízena poté, co mu byl povolen

odklad výkonu trestu na základě lékařské zprávy o zhoršení jeho život ohrožujícího onemocnění (angina pectoris) (viz bod 12.).

98. Vláda rozporovala podání stěžovatele zdůrazněním, že ministr během rozhovoru výslovně akcentoval, že stěžovatel byl člověk na svobodě, neboť v té době byl odsouzen pouze nepravomocně. Ministr také upozornil, že si nemyslí, že by měl být v tomto případě kdokoli odsouzen či zproštěn obžaloby, za nejhorší výsledek však považuje promlčení trestní odpovědnosti, což se ve Slovinsku děje příliš často. Podtrhl důležitost jakéhokoli rozhodnutí soudu učiněného na základě merita věci, důvěry veřejnosti v justici a integrity slovinských soudů.

99. Pokud jde o ovlivňování justice, sám ministr zdůraznil, že ve skutečnosti nemá žádné prostředky, jak vyvolat tlak na práci soudů. Předseda Okresního soudu v Lublani pan Pogačnik uvedl, že ministr nemá pravomoc trestat soudce a zkoumat jejich odpovědnost, neboť ta náleží výhradně Soudní radě. Vláda se s tímto ztotožnila a odkázala na Ústavu, která zakládá systém brzd a protivah mezi jednotlivými složkami moci, v němž jsou soudci jmenováni a odvoláváni Národním shromážděním výhradně na návrh Soudní rady, která není složena ze zástupců výkonné moci (čl. 131 a 132.).

100. Ministr spravedlnosti může navrhnout, aby bylo připraveno hodnocení soudní služby ve vztahu k soudci, avšak pouze v rámci svých pravomocí. Mohl by navrhnout také zahájení kárného řízení proti soudci před kárným soudem Soudní rady, která je složena výhradně ze soudců. Podstatné je, že soudci mohou být odvoláni z funkce pouze formou extrémní sankce za kárné provinění. Ve vztahu k fungování soudů má ministr spravedlnosti pouze pravomoc dohlížet na správu soudů, nemá však žádný způsob, jak ovlivnit práci soudce, především pokud jde o konkrétní případ. Nemá ani žádnou pravomoc, jak ovlivnit hodnocení výkonu soudce, rozhodnutí o jeho povýšení, přesunu nebo odvolání či jakékoli jiné ukončení jeho funkce.

101. Vláda zdůraznila, že Vyšší soud i Nejvyšší soud se k prohlášení ministra vyjádřily ve svých rozsudcích. Oba se distancovaly od ministrova údajného prohlášení (nebo způsobu, jakým bylo pochopeno a vnímáno stěžovatelem). Soudy měly za to, že prohlášení nemohlo ovlivnit řízení před Vyšším soudem (viz body 35. a 48.). Obdobně ve svém rozsudku ze dne 12. 12. 2019 Ústavní soud zaujal k ministrovu prohlášení stanovisko poté, co ověřil jeho skutečné znění (viz body 55.-58.). Rozhodl, že stěžovatel vytrhl ministrova prohlášení z kontextu a nedokázal označit prvky, které by mohly ovlivnit nezávislost anebo nestrannost soudu, nebo porušení presumpce nevin.

102. Stěžovatel tak neprokázal, ať už cestou vnitrostátních opravných prostředků, či ve stížnosti, jakými institucionálními mechanismy či nástroji by mohl ministr spravedlnosti učinit kroky proti soudcům. Především je ministr nemůže odvolat z funkce. Zkráceně řečeno se ministrova prohlášení během televizního programu netýkala otázky stěžovatelovy viny či nevin. Nadto se s tímto názorem ztotožnil i Ústavní soud (viz body 54.-58.).

103. Pokud jde o stěžovatelův zdravotní stav, vláda uvedla, že výkon jeho nepodmíněného trestu byl odložen pouze na základě toho, že stěžovatel údajně podstoupil naléhavou operaci a musel se po ní zotavit. Vzhledem k tomu, že byl schopen hrát basketbalový zápas přibližně rok a půl po této operaci, vyvstaly na základě celého kontextu dané situace pochyby u veřejnosti a soudců rozhodujících o odkladu výkonu trestu.

b) Posouzení Soudem

i) Obecná východiska

104. Soud opakuje, že presumpce nevin zakotvená v čl. 6 odst. 2 je jedním z prvků spravedlivého procesu, který je vyžadován odst. 1. Bude porušena, pokud soudní rozhodnutí nebo prohlášení

veřejného činitele týkající se osoby obviněné z trestného činu vyjadřuje názor, že je vinna předtím, než byla její vina prokázána zákonným způsobem. Jedním z aspektů presumpce nevinny je ochrana osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno, před zacházením ze strany veřejných činitelů a úřadů, jako by byly ve skutečnosti uznány vinnými trestným činem, z něhož byly obžalovány (viz rozsudek velkého senátu ze dne 12. 7. 2013, Allen proti Spojenému království, č. 25424/09, bod 94.). Dokonce i bez formálního zjištění postačuje odůvodněná úvaha naznačující, že soud nebo veřejný činitel považuje obviněného za vinného. Předčasné vyjádření takového názoru samotným soudem bezpodmínečně poruší uvedené právo (viz mezi mnoha dalšími rozsudek ze dne 27. 2. 1980, Deweer proti Belgii, č. 6903/75, bod 56.; rozsudek ze dne 25. 3. 1983, Minelli proti Švýcarsku, č. 8660/79, body 27., 30. a 37.; rozsudek ze dne 10. 2. 1995, Allenet de Ribemont proti Francii, č. 15175/89, body 35.-36.; rozsudek ze dne 10. 10. 2000, Daktaras proti Litvě, č. 42095/98, body 41.-44.; rozsudek ze dne 19. 9. 2006, Matijašević proti Srbsku, č. 23037/04, bod 45.).

105. Kromě toho je třeba rozlišovat mezi prohlášeními, která odrážejí názor, že dotčená osoba je vinna, a těmi, která pouze popisují „stav podezření“. První z nich porušují presumpci nevinny, zatímco druhá byla v rozličných situacích posuzovaná Soudem považována za nezávadná (viz mj. rozsudek ze dne 25. 8. 1987, Lutz proti Německu, č. 9912/82, bod 62.; rozsudek ze dne 26. 3. 1996, Leutscher proti Nizozemsku, č. 17314/90, bod 31.).

106. Svoboda projevu garantovaná čl. 10 Úmluvy v sobě zahrnuje také svobodu získávat a předávat informace. Článek 6 odst. 2 proto nemůže úřadům bránit v informování veřejnosti o probíhajících trestních vyšetřováních. Vyžaduje však, aby tak činily se vši diskrétností a obezřetností nezbytnými pro respektování presumpce nevinny (viz Allenet de Ribemont, cit. výše, bod 38.; rozsudek ze dne 8. 4. 2010, Peša proti Chorvatsku, č. 40523/08, bod 139.).

107. Soud považuje za nevyhnutelné, že v demokratické společnosti dochází k šíření informací o závažném obvinění z pochybení při výkonu funkce (viz rozhodnutí ze dne 10. 5. 2005, Arrigo a Vella proti Maltě, č. 6569/04). Uznává, že pokud byl stěžovatel v době údajného trestného činu důležitou politickou osobností, nejvyšší státní představitel, včetně nejvyššího státního zástupce, museli veřejnost informovat o tomto údajném trestném činu i následujícím trestním řízení. Ani tyto okolnosti však nemohou opodstatnit, aby veřejní činitelé při svých rozhovorech s tiskem používali jakákoli slova bez omezení (viz rozsudek ze dne 26. 3. 2002, Butkevičius proti Litvě, č. 48297/99, bod 50.). Soud připomíná, že ve vztahu k aplikaci zmíněného ustanovení Úmluvy je podstatný skutečný význam učiněných poznámek, nikoli jejich doslovné znění (viz rozsudek ze dne 28. 11. 2002, Lavents proti Lotyšsku, č. 58442/00, bod 126.; rozsudek ze dne 15. 10. 2013, Gutsanovi proti Bulharsku, č. 34529/10, bod 191.; Konstas, cit. výše, bod 33.).

108. Soud v minulosti zdůraznil, že před odsouzením osoby pro konkrétní trestný čin musí veřejní funkcionáři ve svých prohlášeních pečlivě volit slova. Nicméně, rozhodnutí, zda prohlášení veřejného funkcionáře porušuje princip presumpce nevinny, musí být učiněno v kontextu konkrétních okolností, za nichž ke spornému vyjádření došlo (viz mj. rozsudek ze dne 26. 3. 1982, Adolf proti Rakousku, č. 8269/78, body 36.-41.; Daktaras, cit. výše, bod 41). Vyjádřený názor veřejného funkcionáře se každopádně nesmí rovnat prohlášení stěžovatelovy viny, které by vedlo k veřejnému mínění, že je stěžovatel vinen a předbíhalo posouzení skutku příslušným soudním orgánem (viz Butkevičius, cit. výše, bod 53.; rozsudek ze dne 6. 2. 2007, Garycki proti Polsku, č. 14348/02, bod 70.).

ii) Použití obecných východisek na projednávanou věc

109. Soud poznamenává, že stěžovatel je obecně známý jako jedna z důležitých politických a ekonomických osobností Slovinské republiky, zejména ve vztahu k přechodu země k demokracii, a jeho aktivity jsou předmětem vysokého zájmu široké veřejnosti. V trestním řízení byl obviněn ze zneužití postavení nebo práv a praní špinavých peněz. Čelil tak obviněním z jednání zahrnujícího

značný objem peněz, do něhož byli zapojeni čelní účastníci slovinské ekonomiky a které mělo závažné ekonomické následky. Je proto zcela pochopitelné, že média projevila zájem o toto značně významné trestní řízení týkající se stěžovatele a jeho spoluobviněných.

110. Dále soud zjišťuje, že stěžovatel byl odsouzen soudem prvního stupně dne 5. 9. 2016 a čekal na oznámení rozsudku, když byl dne 26. 9. 2016 natočen, jak hraje basketbal. Ministr spravedlnosti poskytl televizi rozhovor následující den (viz body 24. a 26.). Mezi stěžovatelovým odsouzením v první instanci, vytykávaným prohlášením ministra a následným rozhodnutím věci Vyšším soudem tudíž byla blízká časová souvislost.

111. Podle mínění Soudu je pochopitelné, že médiu hojně šířená nahrávka, která stěžovatele zachycovala, jak hraje basketbal poté, co v minulosti žádal o odklad výkonu trestu ze zdravotních důvodů, vyvolala potřebu reakce nejvyšších státních představitelů. Tato povinnost informovat veřejnost však neospravedlňuje bezmeznou volbu slov a musí být plněna s ohledem na respektování práva podezřelých na presumpci nevinu (viz Peša, cit. výše, bod 142.).

112. Soud také uznává, že obecně vzato mají slova vysoce postavených představitelů státu vyšší váhu (viz v jiném kontextu rozsudek ze dne 5. 5. 2022, Mesić proti Chorvatsku, č. 19362/18, bod 104.). Shledal proto porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy z důvodu předsudečných veřejných prohlášení rozličných vysoce postavených státních představitelů, jako jsou prezident (viz Peša, cit. výše, body 148.-151.), premiér (viz tamtéž a Gutsanovi, cit. výše, body 194.-198.), ministr spravedlnosti (viz Konstas, cit. výše, body 43. a 45.) nebo předseda parlamentu (viz Butkevičius, cit. výše, bod 53.).

113. V projednávaném případě rozporované vyjádření ministra v televizi – především „pokud bude tento případ promlčen... udělám vše pro to, aby padaly hlavy“ – vyvolalo reakci předsedy Okresního soudu v Lublani a premiéra. Přestože se argumentace stěžovatele před Soudem týká především prohlášení ministra a jeho načasování, Soud považuje za důležité samostatně přezkoumat také ostatní prohlášení vysokých představitelů státu, zvláště když byla učiněna dvěma nejvyššími představiteli výkonné moci v zemi. Soud je toho mínění, že tito vysoce představení funkcionáři měli povinnost respektovat princip presumpce nevinu [viz Konstas, cit. výše, bod 38.; dále bod 17. směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/343 ze dne 9. 3. 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinu a právo být přítomen při trestním řízení před soudem; bod 75. výše).

114. V tomto ohledu má Soud za to, že přímý a nerozvážný jazyk zvolený vysoce postaveným představitelům státu mohl pravděpodobně ovlivnit veřejné mínění ve vztahu k vině stěžovatele a vzbudit dojem, že je načase, aby dotčené vnitrostátní soudy stěžovatele s konečnou platností odsoudily. Soud upozorňuje především na konkrétní politickou funkci, kterou ministr v té době zastával. Jako ministr spravedlnosti ztělesňoval v pravém smyslu slova autoritu zodpovědnou za organizaci a řádné fungování soudů. Měl proto být zvláště opatrný, aby neřekl cokoli, co by mohlo vyvolat dojem, že si přál ovlivnit výsledek řízení probíhajícího před Vyšším soudem (Konstas, cit. výše, body 42. a 43.). Tento dojem nemohl být zmírněn ani tím, že ministr řekl „ne protože by měl být někdo odsouzen, nebo zproštěn, ale protože promlčení jakéhokoli případu před soudem ... je nejhorší možný výsledek“ (viz bod 27.), neboť Soud musí hledět za doslovné znění a soustředit se na reálnou situaci (viz Lavents, cit. výše, bod 126.).

115. Zbývá zjistit, zda mohl být v tomto stadiu trestního řízení porušen princip presumpce nevinu podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz Konstas, cit. výše, bod 34.).

116. Soud bere v úvahu zvláště skutečnost, že ministrovu sporné prohlášení bylo učiněno 27. 9. 2016, tedy krátce po odsouzení stěžovatele soudem prvního stupně. Odklad výkonu trestu, který nařídil Nejvyšší soud dne 18. 6. 2015, byl však nadále platný, a stěžovatel proto nebyl ve vězení. Je

zřejmě, že navzdory stěžovatelově odsouzení soudem prvního stupně stále platil princip presumpce nevinny (viz Konstas, cit. výše, body 36. a 38).

117. Soud dále poznamenává, že stěžovatel později napadl rozsudek soudu prvního stupně z několika důvodů, včetně podstatného porušení ustanovení trestního řádu (viz bod 32.). Podle vnitrostátního práva měl Vyšší soud tři možnosti, jak mohl o odvolání stěžovatele rozhodnout: 1. zamítnout ho jako neopodstatněné; 2. zrušit napadený rozsudek a vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí; 3. změnit rozsudek soudu prvního stupně (§ 370, 371 a 388 trestního řádu citovaného v bodě 65.). Kdyby Vyšší soud vyhověl stěžovatelově odvolání a věc vrátil k novému řízení ve smyslu § 392 trestního řádu (viz bod 63.), je téměř jisté, že by trestní řízení bylo promlčeno a v důsledku toho zastaveno.

118. Vyšší soud rozhodl dne 12. 4. 2017, když svým rozsudkem zamítl stěžovatelovo odvolání a potvrdil jeho odsouzení. Promlčecí lhůta se v té chvíli blížila ke konci, neboť měla vypršet v červnu 2017.

119. Soud bere v úvahu, že ministr poukázal na „extrémně malou váhu, kterou může ministerstvo spravedlnosti využít pro vytvoření tlaku na státní zastupitelství nebo justici“ a že v rámci svých úředních pravomocí neučinil žádné kroky k zahájení řízení proti soudcům. Zároveň mu však nenáleží spekulovat, co by ministr udělal, kdyby byl prvostupňový rozsudek soudu prvního stupně zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání.

120. Krom toho předseda Okresního soudu v Lublani, který vyjádřil názor svých kolegů soudců, vnímal vyjádření ministra jako vyhlášení sankcí a rozhodnutí o odpovědnosti soudců (viz bod 30.). Zůstává proto vážná pochybnost o dopadu ministrova vyjádření a Soud shledává, že jím volená slova mohla předjímat rozhodování Vyššího soudu.

121. Dále Soud zdůrazňuje premiérovo prohlášení, že vláda zabrání tomu, „kdo bude pravděpodobně vykonávat trest ve vězení“, v „hraní basketbalu“. Toto prohlášení, taktéž přezkoumávané Ústavním soudem, ještě více posílilo dojem z ministrova vyjádření. Soud shledává, že za daných okolností případu mohlo být toto prohlášení vyloženo jako naznačující potvrzení stěžovatelovy viny (viz obdobně Peša, cit. výše, bod 143.; Butkevičius, cit. výše, bod 51.).

122. Nerozvážné vyjádření ministra, především s ohledem na jeho načasování, a že bylo vnitrostátními soudci vnímáno jako výhružka, spolu s premiérovým prohlášením, které v zásadě vyjadřovalo pochybnost o stěžovatelově nevině, měla podle Soudu kumulativní efekt způsobilý ovlivnit rozhodování Vyššího soudu. Jelikož tito činitelé zastávají vedoucí pozice, měli věnovat zvýšenou opatrnost volbě svých slov ve vztahu k probíhajícímu trestnímu řízení. Soud shledává, že jejich vyjádření mohla ve veřejnosti vzbudit mínění, že stěžovatel je vinen, než byla jeho vina prokázána s konečnou platností v souladu se zákonem (viz Peša, cit. výše, bod 150.).

123. Soud přijímá tvrzení vlády, že vnitrostátní soudy se na všech úrovních věnovaly stěžovatelovým námitkám ohledně dopadu prohlášení vysoce postavených politiků na probíhající trestní řízení (viz body 35., 48. a 101.). Krom toho Ústavní soud vycházel z judikatury Soudu vztahující se k presumpci nevinny podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz bod 54.). Soud především zjišťuje, že Nejvyšší soud přezkoumal tvrzení stěžovatele z pohledu potenciálního porušení zákonnosti rozhodování, jak ho stanovuje § 420 trestního řádu (viz body 48. a 65.), tedy, zda bylo rozhodnutí nezákonné z důvodu jeho nedostatečné věcné soudržnosti, což je však odlišná otázka. Tento názor byl potvrzen Ústavním soudem (viz bod 58.).

124. V této souvislosti Soud připomíná, že v případě Peša (cit. výše, body 132.-134.) odmítl námitku chorvatské vlády o nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků. Prohlášení vysoce postavených

státních činitelů publikovaná v novinách totiž nemohla být základem pro podání odvolání nebo jiného opravného prostředku v trestním řízení vedeném proti stěžovateli, neboť tím musí být podle příslušného vnitrostátního práva právní nebo procesní vada. Namítaná prohlášení však do žádné z těchto kategorií nespádala. Přestože stěžovatel v projednávaném případě využil všechny dostupné opravné prostředky, podle názoru Soudu přístup slovinských soudů k této problematice vykazuje obdobné koncepční nedostatky. Dále Soud připomíná, že stěžovatel by měl mít možnost nechat tvrzená porušení jednotlivých záruk spravedlivého procesu podle čl. 6 Úmluvy řádně a důkladně přezkoumat vnitrostátními soudy (srov. rozsudek velkého senátu ze dne 1. 12. 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu, č. 26374/18, body 137.-138., věnující se právu na „soud zřízený zákonem“ a zárukám „nezávislosti“ a „nestrannosti“ podle čl. 6 Úmluvy). Presumpce nevinoty je především procesní zárukou a jedním z prvků spravedlivého procesu vyžadovaných čl. 6 Úmluvy (viz Konstas, výše, bod 29.; dále pro názornost rozsudek komise ze dne 31. 1. 2023, Savvaidou proti Řecku, č. 58715/15, bod 11.).

125. Soud proto shledává, že právo obviněného být považován za nevinného nebylo respektováno. Byl tudíž porušen čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Článek 6 odstavec 1 Úmluvy

a) Podání stran

i) Stěžovatel

126. Soud shledává, že stěžovatel i vláda v zásadě namítli čl. 6 odst. 1 Úmluvy ze stejných důvodů, jaké byly vzneseny ve vztahu k právu na presumpci nevinoty podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz body 92.-103. výše).

127. Vzhledem ke svým závěrům stran čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz body 119.-125. výše) má Soud za to, že není nutné, aby zvláště přezkoumával, zda došlo k porušení stěžovatelova práva na „nezávislý a nestranný soud“ podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 7 ÚMLUVY

128. Stěžovatel namítl, že jeho odsouzení pro praní špinavých peněz spáchané v nepřímém úmyslu porušilo čl. 7 Úmluvy, který zní:

„1. Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spáchané, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.

Tento článek nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spáchané, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy.“

A. K přijatelnosti

129. Vláda argumentovala, že tato část stížnosti musí být jako zjevně neopodstatněná prohlášena za nepřijatelnou. Stěžovatel byl totiž odsouzen za jeden trestný čin praní špinavých peněz, který spáchal dvěma samostatnými skutky: 1) peníze získané trestným činem přijal (dva převody na jeho bankovní účet) na základě fiktivní smlouvy, tedy způsobem ukazujícím jeho přímý úmysl zakrýt nelegální původ těchto peněz; a 2) se těmito penězi poté zbavil využitím několika převodů srozuměn (lhostejnost), že tím dále zakryje jejich původ.

130. Podle § 252 trestního zákoníku účinného v relevantní době mohl být tento trestný čin spáchán

několika různými způsoby. Dokonán je, jakmile se pachatel dopustí jednoho ze specifikovaných činů. Postačovalo proto, když vnitrostátní soudy shledaly, že stěžovatel spáchal jednu z forem tohoto trestného činu, tedy že s přímým úmyslem přijal peníze. Vláda argumentovala, že čl. 6 Štrasburské úmluvy [pozn. Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu (CETS č. 198)] i jiné mezinárodní nástroje v oblasti praní špinavých peněz taktéž vycházejí z tohoto pochopení, výkladu a použití několika samostatně definovaných skutků, podle nichž je trestný čin považován za spáchaný, když se pachatel dopustí jednoho ze specifikovaných zakázaných jednání. Alespoň jeden ze samostatných trestných skutků byl tudíž spáchán s přímým úmyslem.

131. Stěžovatel s podáním vlády nesouhlasil.

132. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Není ani nepřijatelná z jiného důvodu. Musí být proto prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

1. Podání stran

a) Stěžovatel

133. Stěžovatel namítl, že odůvodnění vnitrostátních soudů, že nepřímý úmysl (lhostejnost) taktéž zakládá trestní odpovědnost za praní špinavých peněz, porušilo zásadu zákonnosti podle čl. 7 Úmluvy. Vnitrostátní soudy se odklonily od zavedené vnitrostátní judikatury, která byla použitelná v době spáchaní činu v roce 2007 a 2008 a v průběhu prvního soudního řízení. Podle ní lze trestný čin praní špinavých peněz spáchat pouze v přímém (konkrétním) úmyslu. Stejný názor byl v té době zastáván i v právní teorii.

134. Podle stěžovatele nebyl takový vývoj judikatury v době, kdy se činů dopustil, předvídatelný, v souladu s podstatou trestného činu a nevycházel ani z vnitrostátní právní teorie (viz např. body 69. a 71.). Souhrnně řečeno tento nový a přehnaně extenzivní výklad § 252 trestního zákoníku, který přijaly soudy ve stěžovatelově případě, nebyl ani rozumně předvídatelný, ani souladný s podstatou trestného činu (srov. rozsudek ze dne 3. 12. 2019, Parmak a Bakır proti Turecku, č. 22429/07 a 25195/07, bod 87.). V neposlední řadě stěžovatel odkázal na čl. 6 odst. 1 písm. a) Štrasburské úmluvy, podle něhož by trestný čin měl být spáchan úmyslně „...ví, že tento majetek tvoří výnos, a to za účelem zatajení nebo zakrývání nedovoleného původu majetku...“ Rozporoval také výklad příslušných mezinárodních nástrojů a komparativní judikatury provedený Nejvyšším soudem (viz body 41. a 43.).

135. Stěžovatel uvedl, že v konečném důsledku byl odsouzen pro jediný trestný čin praní špinavých peněz. Podle jeho mínění samotný fakt, že byl obviněn ze dvou skutků, nepředstavoval podklad pro závěr, že jakýkoli přímý úmysl (který ani neexistoval) shledaný u prvního ze skutků představujících tvrzený trestný čin by nahrazoval nedostatek subjektivní stránky skutkové podstaty u druhého z nich (dodatečně zbavení se přijatých peněz). S ohledem na právní úpravu praní špinavých peněz věděl, že přijetí a následné zbavení se větších obnosů peněz je sledováno úřady. Nejednal proto s úmyslem zakrýt původ předmětných peněz. Vnitrostátním soudům se nepodařila prokázat subjektivní stránka ve formě jeho úmyslu zakrýt nelegální původ peněz. Argumentoval dále, že z napadených rozsudků nebylo zřejmé, že účelem dohody bylo zakrytí původu peněz, a pro takový závěr absentoval jakýkoli rozumný podklad. Zdůraznil, že peníze přijal na svém výhradním bankovním účtu.

136. Nadto právě záměr zakrýt peníze je prvkem skutkové podstaty, který tento trestný čin odlišuje od zatajení podle § 221 trestního zákoníku účinného v předmětné době, za něž hrozil zásadně nižší

trest. To je důvod, proč trestný čin praní špinavých peněz vyžaduje pachatelův přímý úmysl.

137. Stěžovatel dále rozporoval tvrzení vlády, že změna v judikatuře pro něj byla předvídatelná, neboť mohl být tento trestný čin v předmětné době spáchán také z nedbalosti. Nedbalost ve smyslu čl. 252 odst. 5 se však vztahovala pouze k vědomí pachatele, že peníze pocházely z trestné činnosti (první část pachatelova subjektivního vztahu), nikoli k jeho postoji ve vztahu k zakázanému následku, tedy zakrytí původu peněz, kde musel být úmysl prokázán.

b) Vláda

138. Vláda argumentovala, že pojistka v čl. 7 je součástí základní sady prvků právního státu a představuje obecnou zásadu, že pouze zákon stanoví, co je trestný čin a jaký za něj přísluší trest. Účelem této pojistky je také zabránit rozšíření rozsahu kriminalizovaného jednání v platném trestním právu na jednání, které nebylo v minulosti považováno za trestné. Zakazuje extenzitní použití trestního práva v neprospěch obviněného.

139. Judikatura Soudu však také uznává, že bez ohledu na to, jak přesné a jasné jsou právní ustanovení, včetně těch trestněprávních, v každém jednotlivém případě je nevyhnutelný prvek soudního uvážení, který je často potřebný pro vyjasnění a přizpůsobení se změnám ve společnosti. Každý zákon lze do určité míry vykládat vícero způsoby a rolí soudů je takové problémy vyjasňovat. Účelem pojistek v čl. 7 není zákaz postupného objasňování, pokud soudní výklad zůstane v mezích trestního ustanovení, aby byl vývoj judikatury rozumně předvídatelný.

140. Ustanovení § 252 odst. 1 trestního zákona, které kriminalizuje úmyslné spáchání trestného činu praní špinavých peněz, ponechávalo prostor pro výklad, tedy i ten soudní, podle něhož je trestný přímý úmysl i lhostejnost. V neposlední řadě Ústavní soud již rozhodl, že dokonce i v případě lhostejnosti pachatel vědomě a volně směřuje ke způsobení zakázaného následku (viz body 69.-73.). Nadto lze trestný čin praní špinavých peněz spáchat i z nedbalosti (§ 252 odst. 5 trestního zákona).

141. Přestože vláda uznala, že ke změně judikatury stran nepřímého úmyslu došlo poté, co stěžovatel trestný čin spáchal a před jeho novým projednáním, upozornila, že k tomuto vývoji došlo v jiném případě, nikoli v tom stěžovatelově. Předmětný výklad trestného činu byl v souladu s mezinárodními nástroji i srovnatelnou německou judikaturou. Vzhledem k tomu, že praní špinavých peněz bylo možné spáchat z nedbalosti, stěžovatel mohl rozumně předvídat, že nastane vývoj v judikatuře, podle něhož pro odsouzení postačuje i nepřímý úmysl.

142. Závěrem vláda předložila rozhodnutí Nejvyššího soudu, podle nichž lze praní špinavých peněz podle § 252 trestního zákona spáchat z lhostejnosti (viz body 69.-72.).

2. Posouzení Soudem

a) Obecná východiska

143. Obecné zásady týkající se požadavků na právní jistotu a předvídatelnost podle čl. 7 Úmluvy, jež Soud vyvinul ve své judikatuře, byly nedávno vyloženy v Poradním stanovisku k použití promlčecích lhůt trestního stíhání, odsouzení a potrestání ve vztahu k trestnému činu, který je v podstatě mučením (doporučující stanovisko velkého senátu ze dne 24. 4. 2022, žádost č. P16-2021-001 od arménského Kasačního soudu, bod 67.).

144. Konkrétně Soud připomíná, že ať je zákonné ustanovení sebelépe formulováno, v každém právním řádu, včetně trestního práva, je nevyhnutelný prvek soudního výkladu. Vždy bude přetrvávat potřeba objasnění sporných bodů a přizpůsobení se měnícím okolnostem. Přestože je tedy jistota vysoce žádoucí, může s sebou nést přehnanou rigiditu. Právo však musí být schopné udržet

krok s měnicími se okolnostmi (viz rozsudek velkého senátu ze dne 21. 10. 2013, Del Río Prada proti Španělsku, č. 42750/09, bod 92.; Parmak a Bakır, cit. výše, bod 59.). Krom toho je postupný vývoj trestního práva prostřednictvím soudního výkladu dobře zakořeněnou a nezbytnou součástí právní tradice. Článek 7 Úmluvy nelze vykládat jako zakazující postupné objasňování pravidel trestní odpovědnosti prostřednictvím soudního výkladu případ od případu, pokud je výsledný vývoj konzistentní s podstatou trestného činu a bylo ho možné rozumně předpokládat (viz rozsudek ze dne 22. 11. 1995, S. W. proti Spojenému království, č. 20166/92, bod 36.; rozsudek velkého senátu ze dne 22. 3. 2001, Streletz, Kessler a Krenz proti Německu, č. 34044/96 a 2 další, bod 50.; rozsudek velkého senátu ze dne 20. 10. 2015, Vasiliauskas proti Litvě, č. 35343/05, bod 155.). Absence dostupného a rozumně předvídatelného soudního výkladu může vést k závěru o porušení práv obviněného podle čl. 7 (viz ve vztahu ke znakům skutkové podstaty trestného činu rozsudek ze dne 10. 10. 2006, Pessino proti Francii, č. 40403/02, body 35.–36.; rozsudek ze dne 24. 5. 2007, Dragotoni a Militaru-Pidhorni proti Rumunsku, č. 77193/01 a 77196/01, body 43.–44.; ve vztahu k trestům rozsudek ze dne 7. 2. 2012, Alimuçaj proti Albánii, č. 20134/05, body 154.–162.). Pokud by tomu tak nebylo, byl by zmařen předmět a účel tohoto ustanovení – konkrétně, že nikdo nesmí být vystaven svévolnému stíhání, odsouzení nebo potrestání (viz Del Río Prada, cit. výše, bod 93.).

145. Soud shledává, že na rozdíl od případů, kdy došlo k odchýlení od předcházející judikatury, musí být výklad rozsahu trestného činu, který je konzistentní s jeho podstatou, zásadně považován za předvídatelný (viz rozsudek ze dne 12. 7. 2007, Jorgic proti Německu, č. 74613/01, bod 109.).

146. Při přezkumu toho, zda je široký výklad textu zákona vnitrostátními soudy rozumně předvídatelný ve smyslu čl. 7 odst. 1 Úmluvy, bere Soud v úvahu, jestli je předmětný výklad výsledkem rozeznatelného vývoje judikatury nebo je jeho použití v širších okolnostech i přesto konzistentní s podstatou trestného činu (viz Parmak a Bakır, cit. výše, bod 65.). Vnitrostátní soudy musí věnovat zvláštní pozornost, aby bylo jejich objasnění znaků skutkové podstaty trestného činu předvídatelné a souladné s jeho podstatou (tamtéž, bod 77.).

147. Rozsah konceptu předvídatelnosti je závislý do značné míry na obsahu předmětného nástroje, oblasti, kterou má pokrývat, jakož i počtu a postavení těch, kterým je adresován. Zákon může vyhovět požadavku předvídatelnosti dokonce i když osoba, jíž se dotýká, musí využít – do určité míry přiměřené okolnostem – vhodnou právní pomoc pro posouzení, jaké následky s sebou předmětné jednání přinese. To platí zejména při pracovní činnosti pro osoby, které jsou zvyklé ve svém zaměstnání postupovat s vysokou mírou obezřetnosti. Na základě toho je možné od nich očekávat, že budou věnovat zvláštní péči hodnocení rizik, která s sebou taková aktivita přináší (viz Vasiliauskas, cit. výše, bod 157.; doporučující stanovisko č. P16-2019-001, cit. výše, bod 61.). Zvýšenou opatrnost při hodnocení toho, zda může být s konkrétním jednáním spojena trestní odpovědnost, lze očekávat od profesionálních politiků a držitelů vysokých funkcí (tamtéž, bod 68.).

b) Použití obecných východisek na projednávanou věc

148. Zaprvé Soud zjišťuje, že soud prvního stupně shledal v obnoveném řízení stěžovatele vinným trestným činem praní špinavých peněz, který měl spáchat dvěma protiprávními skutky podle § 252 trestního zákona. Sestávaly z toho, že 1) přijal a 2) následně se zbavil značné sumy peněz (21 680 000 EUR), o níž věděl, že byla získána předcházejícím trestným činem, a jejíž původ také zakryl. První skutek spáchal v přímém úmyslu (*dolus directus*) a druhý v úmyslu nepřímém (*dolus eventualis*) (viz body 17.–21.).

149. Hlavní otázka podle čl. 7 Úmluvy se v projednávaném případě týká prvku soudního výkladu v obnoveném řízení. Konkrétně, zda je výklad vnitrostátních soudů, podle něhož mohla trestní odpovědnost za praní špinavých peněz vzniknout na základě jednání v nepřímém úmyslu, konzistentní s podstatou tohoto trestného činu a předvídatelný ve smyslu příslušného ustanovení

trestního zákona.

150. Zadruhé není mezi stranami sporné, že stěžovatel byl odsouzen podle zákona účinného v době, kdy trestný čin spáchal. V době mezi jeho spácháním a vynesením rozsudku, který se následně stal konečným, však ve vnitrostátní judikatuře došlo k vývoji ve vztahu k odstupňování zavinění (*mens rea*) u tohoto trestného činu.

151. Zatřetí stěžovatel tvrdil ve svém odvolání k Vyššímu soudu, žádosti o ochranu zákonnosti k Nejvyššímu soudu a ve své ústavní stížnosti, že tento vývoj vnitrostátní judikatury přidal do skutkové podstaty předmětného trestného činu další (subjektivní) znak (tj. že pachatel jednal s konkrétním úmyslem). Vláda argumentovala, že stěžovatelovo odsouzení bylo předvídatelné v souladu s § 252, neboť tento vývoj byl podpořen vnitrostátní judikaturou a speciální vnitrostátní právní úpravou praní špinavých peněz, jakož i mezinárodními a srovnávacími materiály. Soud v této souvislosti poznamenává, že mu vláda předložila příklady vnitrostátní judikatury (viz body 69.-72.).

152. V tomto ohledu Soud shledává, že vnitrostátní soudy všech úrovní pečlivě vývoj přezkoumaly a vycházely ze souvislé linie judikatury bez spojení s projednávaným případem a vztahující se jak k trestnému činu praní špinavých peněz, tak k jiným trestným činům (viz body 20., 34., 45., 53., 69.-73.). Odkázaly přitom na čl. 28 Ústavy, který stanovuje ve svém prvním odstavci zásadu zákonnosti v trestním právu hmotném a ve svém druhém odstavci zásadu zákazu retroaktivity (viz bod 62.).

153. Především Nejvyšší soud a Ústavní soud reagovaly s oporou o judikaturu Soudu v plném rozsahu na stěžovatelovy námitky. Rozhodly přitom, že výklad byl také v souladu s mezinárodními materiály, právem EU, srovnatelným právem a vnitrostátními zákony upravujícími praní špinavých peněz (viz body 41.-43. a 51.-53.). Vývoj byl také podpořen pozdějšími materiály EU (viz body 84.-86.). V této souvislosti Soud připomíná, že výklad a použití vnitrostátního práva je primárně úkolem vnitrostátních úřadů, zejména soudů (viz *W. proti Spojenému království*, cit. výše, bod 42.).

154. Co se týče existence psychického vztahu, na jehož základě lze v jednání osoby shledat prvek odpovědnosti (viz rozsudek velkého senátu ze dne 28. 6. 2018, *I.E.M. S.R.L. a ostatní proti Itálii*, č. 1828/06 a 2 další, bod 242.; rozsudek ze dne 20. 1. 2009, *Sud Fondi S.r.l. a ostatní proti Itálii*, č. 75909/01, bod 116.), Soud považuje odůvodnění vnitrostátních soudů týkající se stěžovatelova subjektivní postoje k oběma skutkům praní špinavých peněz za vyčerpávající (viz body 18.-20., 34., 44.-46., 53.). Vnitrostátní soudy popsaly také metody a techniky soudního výkladu, přičemž uvedly, že § 252 trestního zákona je ve vztahu k subjektivní stránce pachatele otevřen výkladu a vytváří tak prostor pro trestné činy, jež mohou být spáchány v přímém nebo nepřímém úmyslu. V této souvislosti Soud poznamenává, že jeho úkolem není nahrazovat vnitrostátní soudy při hodnocení skutkových okolností a jejich právní kvalifikaci (viz rozsudek velkého senátu ze dne 27. 1. 2015, *Rohlena proti České republice*, č. 59552/08, bod 51.), nebo rozhodovat o stěžovatelově individuální trestní odpovědnosti (viz rozsudek velkého senátu ze dne 17. 5. 2010, *Kononov proti Lotyšsku*, č. 36376/04, bod 187.).

155. Soud je proto přesvědčen, že napadený výklad ve stěžovatelově případě je výsledkem rozeznatelného vývoje judikatury a je v souladu s podstatou trestného činu [srov. *W. proti Spojenému království*, cit. výše, bod 43.; a rozsudek ze dne 22. 11. 1995, *C. R. proti Spojenému království*, č. 20190/92, bod 41.; naproti tomu viz rozsudek ze dne 6. 10. 2011, *Soros proti Francii*, č. 50425/06, body 54.-62., v němž Soud neshledal žádné porušení čl. 7 Úmluvy v případě stěžovatele, který byl první osobou stíhanou ve Francii za trestný čin insider trading (tj. využití důvěrných neveřejných informací při obchodování s cennými papíry), která neměla žádný profesionální ani smluvní vztah ke společnosti, jejíž cenné papíry koupila].

156. Soud dále poznamenává, že odstupňování úmyslu je obecnou zásadou trestního zákona (viz bod 63.). Opakuje navíc, že řešení problémů při výkladu vnitrostátní právní úpravy náleží primárně vnitrostátním úřadům, zejména soudům, a jeho role je proto omezena na zjištění, zda jsou účinky takového výkladu v souladu s Úmluvou (viz rozsudek velkého senátu ze dne 18. 2. 1999, Waite a Kennedy proti Německu, č. 26083/94, bod 54.; Kononov, cit. výše, bod 197.; rozsudek ze dne 12. 7. 2016, Ruban proti Ukrajině, č. 8927/11, bod 43.).

157. V souhrnu má Soud za to, že výklad a použití vnitrostátního práva vnitrostátními soudy nepřivodily následky, které nejsou v souladu s Úmluvou (viz mezi mnoha dalšími *mutatis mutandis* Kononov, cit. výše, bod 198.; rozsudek ze dne 16. 9. 2014, Plechkov proti Rumunsku, č. 1660/03, bod 67.).

158. Nedošlo tudíž k porušení čl. 7 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. jednomyslně *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. šesti hlasy proti jednomu *rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy;
3. jednomyslně *rozhoduje*, že není důvod samostatně přezkoumávat námitky podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy;
4. jednomyslně *rozhoduje*, že nedošlo k porušení čl. 7 Úmluvy

(...)

(zpracovali JUDr. Ivo Kouřil a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)